

Поводом расправе у вези са стручношћу лица за самостално вођење рачуноводства

Увод

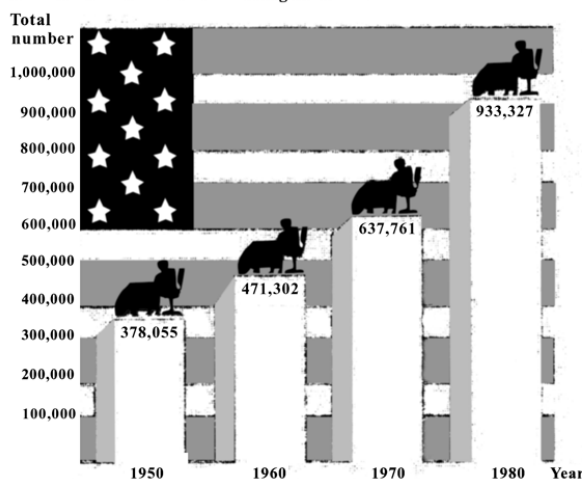
Још пре сто година рачуноводство је достигло професионални развој до нивоа какав има право, медицина, машинство, грађевина, архитектура и др. професије. За обављање послова рачуноводства на било ком нивоу сложености, данас није довољно само формално школско образовање, већ је неопходна и одговарајућа стручна пракса. Послове хирурга не може обављати сваки лекар са завршеним студијама медицине, већ само лекар хирург који поред формалних студија медицине мора да има оверену специјалистичку праксу на пословима хирурга. Такође, послове адвоката и судије не може обављати сваки правник са завршеним правним факултетом, већ само лице које има оверену стручну праксу и положен правосудни испит. Тако је и код овлашћених инжењера - пројектаната, архитеката и низа других високостручних занимања која могу обављати само лица која, поред формалног школског образовања, морају имати и одговарајућу потврђену стручну праксу. Ваљда је тако и код послова самосталног вођења рачуноводства које не може обављати сваки економиста, већ само онај који има одговарајућу потврђену стручну праксу на пословима самосталног вођења рачуноводства.

Развој рачуноводствене професије у развијеним земљама тржишне економије

За свој професионални статус избориле су се рачуновође у свету још пре стотину година. Наиме, још 1896. у САД је установљено звање овлашћени рачуновођа (Certified Public Accountant, или скраћено CPAs)¹. Тако на пример, пре 15 година у САД је радило око један милион овлашћених рачуновођа и ревизора што сликовито показују подаци из следећег графикана:

Зайослени на пословима рачуновође и ревизора у САД

Accountants and auditors working in the U.S.

Извор: "Тренд пораста зайослених у рачуноводственој професији", Journal of Accountancy (May, 1985), pp. 139-144.

¹) У земљама које користе британску варијанту енглеског језика за овлашћеног рачуновођу користи се термин Chartered Accountant.

Међутим, према пројектованим стопама пораста појединих професија, цени се да данас у САД има око 1.500.000 професионалних рачуновођа и ревизора. Предвиђене стопе раста за рачуноводствену, правну и медицинску професију у периоду 1982–1995. у САД су:

Табела 1

Ред. број	Професија	Пројектоване стопе раста 1982–1995.
1	Рачуноводство	40,2%
2	Право	34,3%
3	Медицина	34,0%

Извор: U.S. Department of Labor, Bureau of Labor Statistics, Occupational Projections and Training Data 1984. Edition (Washington: U.S. Government Printing Office, May 1984.).

Слично као у САД и у другим развијеним земљама тржишне економије рачуноводствена професија има своје асоцијације у оквиру којих се доносе програми и правила за стицање професионалних звања, доносе кодекси професионалне етике, доносе рачуноводствена начела и рачуноводствени стандарди и др. Поред националних асоцијација, данас у свету постоје и међународне организације рачуновођа као што су: Међународна федерација рачуновођа (International Federation of Accountants, скраћено IFAC), Комитет за Међународне Рачуноводствене стандарде (The International Accounting Standards Committee, скраћено IASC), Европска рачуноводствена асоцијација (European Accounting Association, скраћено ЕАА) и др. Развоју рачуноводствене професије у свету данас се придаје велики значај.² Наиме, то и није чудо ако се има у виду да смо на прагу 21. века и да већ осећамо **"дејство растуће интернационализације светске привреде"**. Садашњи и очекивани развој информатике усмерава рачуновође на коришћење информационих технологија на комуницирање веродостојним и поузданим информацијама и њихово коришћење у доношењу разних пословних одлука. Нормално би било да овај процес захвати и нашу привреду и да се већ сада предузму активности у вези са усавршавањем рачуновођа и постепеним прилагођавањем очекиваним променама у економском окружењу.

Развој рачуноводствене професије у нашој земљи

После другог светског рата, од 1945. до данас, област рачуноводства у Југославији уређивана је посебним државним прописима. О томе, колико су државни прописи допринели заостајању развоја рачуноводства у нашој земљи, до сада није посебно истраживано. Међутим, истакнути стручњаци из ове области својевремено су указивали на погрешну праксу коју је наметала држава својим прописима у области рачуноводства. Тако на пример, још 1958. проф. др Коста Васиљевић, у предговору другом издању уџбеника "Теорија и анализа биланса", каже: "Познат је наш став да се књиговодство мора одвојити од прописа потребних за обрачун са заједницом. Од тога вештачког повезивања трпи и заједница и предузеће. Заједница губи и тиме, што се грешке у периодичним обрачунима третирају као обичне књиговодствене грешке (ако се ухвате), које се једноставно сторнирају, предузећа због тога што су приморана врло често да мењају своја књиговодства, да врше прекњижавање, **тако да су скоро сва књиговодства неажурна** (подвукао Р. Ђ.). Руководилац књиговодства нема временске могућности да се посвети организацији књиговодства и анализи података који му стоје на расположењу, једноставно због тога **што је преоптерећен читањем и праћењем прописа и разним семинарима** (подвукао Р. Ђ.), без чије помоћи стварно није у стању да савлада бројне измене прописа".³

У вези са негативним утицајем државних прописа на нашу рачуноводствену праксу, проф. др Јован Ранковић каже: "Неадекватност коришћених поступака у рачуноводственој пракси **последња је послератних прописа**, (подвукао Р. Ђ.) по којима је књиговодству додељена "полицијска функција".⁴ Исти аутор даље каже: "Додељивање књиговодству обављања "полицијске функције" није, нити може да буде, главни задатак књиговодства. Ту функцију оно може да обавља само под условом да његова главна функција – информациона – не буде оштећена. А то се, управо, догодило са књиговодством у нашим условима. Очекује се од њега апсолутна заштита државне имовине, томе је готово све подређено, а оно тај задатак није у стању да изврши. Јер, шта значи ако се свесно растуре,

² У другој половини прошле године Међународна федерација рачуновођа (IFAC) објавила је документ под насловом "Стратешки оквир за преквалификацију образовања за рачуноводствену професију у години 2000 и касније", чији превод је објављен у часопису "Књиговодство", бр. 11/94. Из наведеног материјала јасно се види колико савремени свет даје значај рачуноводственој професији а посебно будућем образовању рачуновођа које се заснива на захтеву развоја способности истраживања и непрекидног, односно доживотног учења, тј. настављањем учења и усавршавања и после завршетка формалног образовања.

³ Проф. др Коста Васиљевић, Теорија и анализа биланса, треће допуњено и прерађено издање, Београд, 1962. стр. 4.

⁴ Проф. др Јован Ранковић, Хармонизација финансијског књиговодства у функцији његових циљева, Уводни реферат, XXV Симпозијум СРПС, Књиговодство 6–7/94, стр. 5.

разнесу или украду реална добра из магацина, а магационери настали мањак покрију разним манипулацијама или им се појава мањка код инвентарисања покрије на име манипулативног растура. Једна минуциозна анализа извештаја о извршеном попису средстава у неколико узастопних година у нашим предузећима то би јасно потврдила.”⁵

Наиме, чињенице убедљиво показују да државној бирократији није био интерес да развија и унапређује рачуноводство. Уствари она је у целом послератном периоду злоупотребљавала рачуноводство у циљу остварења неких дневно–политичких циљева својих наредбодаваца. На катастрофалне последице такве праксе указао је проф. др Марко Петровић, који каже: ”Уместо да као врхунско и незаменљиво информативно средство, књиговодство, односно рачуноводство служи пре свега и надасве истинитом и поштенем информисању у предузећу ради пословног одлучивања и надзора над спровођењем пословних одлука и у сврху очувања имовине и уредног извршавања пословних обавеза, а уз то и информисању о предузећу, његових пословних партнера и свих других заинтересованих, при чему би држава, по самој природи ствари, требало да буде негде на самом зачелу, њему је двома одлукама АВНОЈ–а наметнуто да првенствено и у крајњој линији искључиво буде средство државног надзора над сваким предузећем појединачно. Није при томе битно да ли је то учињено да би се пружила могућност експроприсања предузећа у приватној својини у изворној замисли, или да се, као у нацистичкој Немачкој, само контролише од стране државних органа стање и пословање предузећа. У питању је суштинско извитоперење, односно злоупотреба обавезног једнообразног рачуноводства, коју је проф. др. Јован Ранковић дефинисао с пуним правом као непримерено ’додељивање књиговодству задатака полицијске функције’.”⁶

Наговештај првих позитивних промена у односу према рачуноводству започео је реформом привредног система из 1988, доношењем нових фундаменталних системских закона, као што су Закон о предузећима, рачуноводству, финансијском пословању, банкама и др. Тим законима у први план ставља се економска одговорност и самосталност предузећа у односу на дотадашњу колективну одговорност која је постојала у ”октроисаној” самоуправној договорној економији. У том смислу, донети Закон о рачуноводству из 1988. узео је у обзир неке принципе из IV директиве Европске Заједнице,

јер се пошло од уверења да су решења садржана у тој директиви у потпуности усаглашена са ставовима савремене рачуноводствене теорије и праксе, који су садржани у Међународним Рачуноводственим стандардима (International Accounting Standards). Наиме, Законима о рачуноводству из 1988. и 1993. први пут у послератном периоду дата је могућност доношења и примене рачуноводствених начела и стандарда у циљу усклађивања наше рачуноводствене праксе са светском теоријом и праксом. Међутим, дуга традиција извитоперене државне регулативе у овој области оставила је неизбрисиве трагове, јер је државним прописима поново до детаља уређено вођење рачуноводства чиме је свесно онемогућена било каква озбиљнија примена рачуноводствених начела и стандарда. Уствари, Законом о рачуноводству дата је могућност примене рачуноводствених стандарда у два случаја, и то код утврђивања стручности лица за вођење књиговодства (чл. 11.) и код утврђивања веродостојности књиговодствених исправа (чл. 12.).

У првом случају, код примене чл. 11. Закона о рачуноводству којим је прописано да се вођење пословних књига и састављање рачуноводствених исказа може поверити само стручном лицу, није прописана директна санкција за правна лица која не повере вођење рачуноводства стручном лицу. У другом случају, за поступање супротно одредбама чл. 12. Закона о рачуноводству, прописане су одговарајуће санкције у чл. 82. ст. 1. тач. 4. тог Закона.

Због тога што за чл. 11. Закона о рачуноводству нису прописане директне санкције многи извлаче закључак да те одредбе и нису обавезне и да их не треба примењивати, јер ће првом изменом Закона можда бити укинуте. Међутим, треба имати у виду да због специфичности примене одредбе чл. 11. Закона о рачуноводству, реално није било могуће прописати директне санкције за непридржавање одредби тог члана, а поготову што у време доношења Закона о рачуноводству није био донет рачуноводствени стандард о стручности лица за самостално вођење рачуноводства, па није било могуће унапред прописати санкције, јер се није знало на који ће се начин уредити питање стручности лица за самостално вођење рачуноводства. Наравно, треба имати у виду и другу реалну чињеницу, а то је да се не може тако брзо обезбедити довољан број стручних лица за сва правна лица која су по Закону о рачуноводству обавезна да воде пословне књиге по систему двојног књиговодства. Наиме, према подацима

⁵) Ибидем, стр. 7.

⁶) Проф. др Марко Петровић, Педесетогодишњица од Одлуке председништва АВНОЈ–а о једнообразном рачуноводству, Књиговодство 2/95, стр. 18.

Савезног завода за статистику, у СР Југославији на крају 1994. било је 216.505 правних лица која су обавезна да примењују Закон о рачуноводству.⁷ У наредној табели дајемо број и структуру правних лица са стањем на дан 30.09.1994. која су дужна да примењују Закон о рачуноводству.

Према томе, на основу података из Табеле 2, видимо да би 216.505 правних лица (без банака и осигуравајућих друштава) требало да повере вођење свог књиговодства стручном лицу. С друге стране, за две године откако се примењује садашњи Закон о рачуноводству, сертификат о стручности лица за самостално вођење

Табела 2 Број и структура правних лица на дан 30. септембра 1994.

	Свега	Индустрија и рударство	Пољопривреда и рибарство	Шумарство	Водопривреда	Грађевинарство	Саобраћај и везе	Трговина	Угоститељство и туризам	Занатство	Стамбено-комуналне делатности	Финансијске и друге услуге	Образовање и култура	Здравство и социјална заштити	Друш. пол. зај. и орган.	
Укупно	216.505	24.304	6.621	669	71	6.461	4.673	129.671	4.508	6.876	532	26.367	4.340	1.396	16	
Врста (тип):																
Јавна предузећа	593	29	36	21	10	50	22	4	3	1	318	29	69	1	-	
Друштвена предузећа	3.407	996	308	20	33	383	124	581	202	186	58	326	168	22	-	
Приватна предузећа	159.293	17.372	3.703	553	10	4.144	3.623	103.544	3.344	4.451	80	15.890	1.948	631	-	
Уговорна предузећа	66	16	1	-	-	19	-	2	-	7	-	20	1	-	-	
Задружна предузећа	191	10	16	1	-	31	5	80	7	5	3	31	2	-	-	
Предузећа за запошљавање инвалида	53	13	-	-	-	1	-	4	-	-	-	-	-	35	-	
Заједничке финансијске организације	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	-	-	-	
Сложени облици удруживања	100	6	4	-	1	1	2	12	1	-	2	66	5	-	-	
Деоичка друштва	3.964	1.110	255	3	12	269	117	920	143	118	23	863	115	16	-	
Друштва са огран. одговорношћу	41.019	4.648	717	69	5	1.096	745	24.097	747	1.261	38	6.590	838	168	-	
Командитна друштва	25	5	1	-	-	1	-	11	-	1	-	4	2	-	-	
Друштва са неограниченом солидарном одговорношћу	26	7	1	-	-	1	-	10	2	2	-	2	-	1	-	
Радње (правна лица)	421	59	-	-	-	12	1	155	51	29	-	94	10	10	-	
Земљорадничке задруге	1.556	11	1.467	1	-	3	-	69	-	-	-	5	-	-	-	
Занатске задруге	241	14	2	-	-	177	13	8	-	75	-	12	-	-	-	
Стамбене задруге	1.705	-	1	-	-	317	-	97	-	11	9	1.268	-	-	2	
Омладинске задруге	750	1	4	-	-	3	1	1	-	712	-	28	-	-	-	
Остале задруге	366	6	24	1	-	12	20	71	3	16	1	178	34	-	-	
Установе	1.694	-	79	-	-	1	-	-	4	-	-	5	1.131	473	1	
Остали облици организовања	994	1	2	-	-	-	-	5	1	1	-	915	17	39	13	

Извор: Савезни завод за статистику, саопштење бр. 282, година XXXVII, од 28.12.1994.

⁷⁾ У тај број нису ушле банке и осигуравајуће организације које су такође дужне да примењују Закон о рачуноводству.

рачуноводства у оквиру Савеза РР Србије добило је 312 лица. У 1995. планира се да тај број достигне цифру од преко 2.000 лица. То значи да ће однос стручних лица и укупан број правних лица бити 1 према 100. Другим речима, на 100 и више правних лица доћи ће једно стручно лице за самостално вођење рачуноводства. У САД и другим тржишно развијеним земљама тај однос је 1 према 4. Из тога следи закључак да ће требати доста времена и рада да се код нас обезбеди довољан број стручних лица за самостално вођење рачуноводства.

Наравно, треба имати у виду да је обезбеђење стручних лица за самостално вођење рачуноводства у интересу, пре свега, самих правних лица, али и шире друштвене заједнице, јер ће на тај начин обезбедити квалитетне и веродостојне податке и информације за различите потребе комуницирања на свим нивоима друштва. Следећи важан фактор је у томе што се поверавањем послова рачуноводства само стручним лицима обезбеђује висок степен самоконтроле законитог пословања. Тиме се редукују потребе за неефикасном државном контролом, смањују државни расходи за контролу, али, што је најважније, тиме се обезбеђује висок ниво поштовања прописа, рачуноводствених начела и стандарда и кодекса професионалне етике.

Према томе, **за правно лице биће највећа санкција ако послове рачуноводства повери лицу које није стручно**, а то значи да не познаје довољно прописе које примењује, не познаје рачуноводствена начела и рачуноводствене стандарде и кодексе професионалне етике. Поверавањем послова рачуноводства нестручном лицу, капитал власника излаже се великом ризику. Зар нам то не показује у последње време велики број ликвидираних предузећа и банака код нас. Предузећа из развијених тржишних земаља то су давно схватила што потврђује и однос броја овлашћених рачуновођа према броју предузећа у тим земљама.

Ради веће афирмације и подршке овој активности, Савез РР Србије ће редовно да објављује имена лица која су стекла сертификате о стручности за самостално вођење рачуноводства, као и називе правних лица која су поверила вођење рачуноводства стручним лицима. За правно лице то ће бити први показатељ његовог бонитета у комуницирању у оквиру шире заједнице, али и значајан податак за органе државне

инспекције и контроле код плана и поступка контроле правних лица.

Тенденције и покушаји да се зауставе зайочне реформе рачуноводства код нас

Заправо, прави повод за овај чланак јесу расправе које се у последње време воде у средствима јавног информисања и у стручној литератури у вези са применом чл. 11. Закона о рачуноводству, односно Југословенског Рачуноводственог стандарда 31 – Стручност лица за самостално вођење рачуноводства.⁸

Наиме, полемика која је вођена у дневном листу "Политика" и кампања коју води часопис "Привредни саветник" јасно данас говори о нивоу и статусу рачуноводствене професије код нас. Заправо, већ из претходно изнетих делова написа, читаоци могу видети о чему се ради. Напори које данас улаже преживела и ретроградна бирократија у циљу заустављања покренутих реформи у рачуноводству биће предмет нашег даљег излагања.

Да би се схватило зашто се деоничко друштво "Привредни саветник", односно његов директор г. Миленко Анџић тако свесрдно залаже против увођења рачуноводствених стандарда у нашу рачуноводствену праксу, треба анализирати досадашњи рад овог, сада већ, приватног предузећа и његов допринос унапређењу и развоју рачуноводствене професије. Наиме, историја рачуноводства и будуће време сваком ће доделити заслужено место у доприносу струци и професији. Када је реч о улози и доприносу "Привредног саветника", та улога и место већ се сада могу назрети уз велику вероватноћу да будућност ништа неће променити у његову корист. Заправо, ради се о предузећу којег је својевремено основала државна бирократија⁹ да би преко својег гласила наметала државни надзор над предузећима, а рачуноводству је доделила "полицијску функцију" коју оно по природи ствари никада није могло спровести. У целом досадашњем раду "Привредни саветник" је био пуки експонент државне бирократије јер је беспрекорно преносио разна бесмислена и по привреду катастрофална тумачења текућих бирократских прописа. Наравно, од те болести није био имун ни Савез рачуновођа и ревизора Србије, али управо много мање и то из сасвим других разлога – водио је борбу за голу егзистенцију. Економски разлози код "Привредног

⁸) Своје ставове у вези са применом чл. 11. Закона о рачуноводству аутор овог чланка изнео је у дневном листу "Политика" од 24. децембра 1994. у рубрици "Међу нама" у оквиру полемике која је вођена по питању примене ЈРС 31. Чланак који је послат "Политици" због ограниченог простора није објављен у интегралном тексту, већ у скраћеном облику који је сачинио уредник те рубрике.

⁹) Као оснивач "Привредног саветника" на заглављу тог часописа до краја 1987. наведено је Ивршно веће скупштине Социјалистичке Републике Србије.

саветника” нису постојали јер га је основао највећи државни врх, из чисто политичких и идеолошких разлога.

Од свог оснивања па до данас, колико нам је познато, ”Привредни саветник” није издао ни једну једину публикацију трајног карактера која би могла допринети унапређењу и развоју струке. Објављивао је само упутства и тумачења текућих прописа државне бирократије која су имала једнократну употребу, чија је примена стварала већу неажурност књиговодства, од чега су корист имали само они који су се разним манипулацијама богатали на рачун туђег рада.

Међутим, за разлику од ”Привредног саветника”, Савез РР Србије је од свог оснивања, пре 40 година, па до данас, једини у Југославији издавао некомерцијалне публикације теоријског карактера, као што су месечни теоријски часопис ”Књиговодство”, Лексикон рачуноводства и пословних финансија, Рачуноводствена начела и Рачуноводствени стандарди и низ других теоријских публикација чији је једини циљ био унапређење и развој рачуноводства код нас. Савез је до сада организовао 25 годишњих симпозијума на којима су подношени реферати углавном са критичким освртом на текућу рачуноводствену праксу, с предлозима одговарајућих решења.

У чланку, или боље рећи памфлету г. М. Анцића ”Предлози за измене закона о рачуноводству”, који је, у броју 25/94, објавио ”Привредни саветник”, изнете су наводно ”контрапродуктивне” активности Савеза, и то:

1. Подржавање групе професора да се пропишу двојни коефицијенти ревалоризације за 1993. Међутим, овде морамо јавно и са пуном одговорношћу рећи да је заправо целу збрку око тих коефицијената исконструисао г. Анцић, директор ”Привредног саветника” уз помоћ засад невидљивог али моћног ”тате бирократе”. Заправо, г. Анцић, иако се већ дуго јавља као писац чланака на тему ревалоризације, још није схватио суштину ревалоризације о чему сведоче његова иступања у оквиру разних комисија у које га свесрдно ангажује државна бирократија. Присутни на тим састанцима, који се разумеју у струку, углавном памте његово ”научно откриће” и његових истомишљеника, да ће коефицијент ревалоризације од 9.221,8 билиона обезбедити да сва средства и капитал свих субјеката по годишњем обрачуну за 1993. буду реални. После објављивања тог коефицијента и добијених анализа на основу његове примене, иста екипа ”стручњака” која је измислила коефицијент од 9.221,8 билиона измислила је и други од 810,87 билиона. Наравно, за све су криви професори који су г. Анцића научили да се једним коефицијентом не може утврђивати

реална вредност имовине, већ да он служи само за усклађивање вредности билансних позиција за ефекте промена куповне моћи новца у коме су исказане. Чим је схватио да се једним коефицијентом не може утврдити реална вредност свих средстава, он и његови истомишљеници исконструисали су и прописали други коефицијент од 810,87 билиона. После тога, исти творци су из рукава произвели и коефицијент 1,095 за период од 25. јануара до 28. фебруара 1994. да би привреди показали како може да се производи и под блокадом. Тако добијамо коефицијенте за ревалоризацију и када немамо инфлације, па ћемо се и по том феномену прочути у свету. Ко зна, можда ћемо због тог феномена добити још неког ”нобеловца” или ”међународног експерта”. Али, ипак за све су криви професори, да није било њих г. Анцић не би ништа схватио и остао би само један коефицијент од 9.221,8 билиона којим би се још више зграбило деоничког капитала, на основу ревалоризације којом се сада поништавају започете власничке трансформације предузећа. Овде скрећем пажњу читаоцима да уколико помисле да постоји било каква сличност између улоге коју су одиграле Одлуке АВНОЈ-а о једнообразном рачуноводству пре 50 година ”у циљу експрописања приватних предузећа” и улоге коју сада имају коефицијенати за ревалоризацију – то је само плод њихове маште, јер то нисмо нигде рекли чиме са себе скидамо сваку одговорност.

2. Учешће Савеза у предлагању да се допуном Правилника о садржини конта ограничи исплата зарада у 1994. и прописивање обрасца ОЗ. Наиме, у овом случају г. Анцић на себи својствен начин износи неистину о ангажовању и учешћу Савеза у вези са доношењем наведеног прописа. Заправо, ниједна званична комисија нити тело Савеза није учествовало у изради и доношењу наведеног прописа. Истина је да је само аутор овог написа био позван и учествовао у раду Комисије која је радила на изради тог прописа. Недостаци прописа били су познати и изложени су надлежним у току његовог доношења тако да је свака накнадна памет г. Анцића излишна. Међутим, главни недостатак је то што је тај пропис донет пре него што је исплата зарада из средстава наплаћене реализације уређена посебним Савезним законом, нашта је такође било указано благовремено. Међутим, као што је познато, најављене су нове мере у области исплате зарада где је основно опредељење да се зараде формирају слободно, с тим што ће се моћи исплаћивати само из наплаћене реализације. У складу са овим мерама адекватно ће се решити и питање књижења зарада чија исплата није нити може бити ограничена Правилником о садржини конта, како то тврди г. Анцић.

3. Као треће "контрапродуктивно" залагање, г. Анџић наводи **"супротстављање Савеза да се и у овој послењој измени закона који је у току разреше неки проблеми из праксе"**. У овом трећем примеру који је навео ништа није рекао о којим је то проблемима реч за које се Савез залаже да се не реше, али је много рекао о свом бирократском карактеру и вештини да се и празне речи могу употребити за оптужбу. Овде можемо још само рећи: "Sapienti sat".

Међутим, за разлику од "Привредног саветника" Савез РР Србије дуже време ради на унапређењу и развоју рачуноводства. С тим у вези још пре пет година Савез рачуновођа и

ревизора Србије је заједно са АССА (The Chartered Association of Certified Accountants)¹⁰ израдио програм за унапређење и развој рачуноводства у Србији који се заснива на развоју и примени рачуноводствених стандарда, изради упутстава и материјала за преквалификацију и континуелно образовање рачуноводствених стручњака.

У складу са овим програмом и стеченим искуствима у протеклом периоду, Савез сада спроводи образовне програме за стицање професионалних звања у рачуноводству, али врши и доделу сертификата садашњим рачуновођама који су у пракси потврдили дугогодишње успешно обављање тих послова.

---

¹⁰⁾ Повлашћена асоцијација овлашћених рачуновођа из Велике Британије чија је адреса: 29 Lincoln's Inn Fields, London WC2A 3EE, UK.